ВІДГУК

офіційного опонента, професора, доктора педагогічних наук

БАХМАТ Наталії Валеріївни на дисертацію

ЛІТВІНОВОЇ Тетяни В'ячеславівни «Формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці», подану здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Дисертаційна робота є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці, яка в останні роки є досить актуальною. Формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності (СКД) у професійний підготовці охоплює широкий спектр галузей науки та знань: філософії (загальні філософські основи здоров'яорієнтованого змісту професійної підготовки студентів-управлінців, філософські погляди і уявлення про природу людини та суспільства, філософські аспекти здоров'язбережувального навчання майбутніх менеджерів СКД на основі постнеокласичної методології); соціології (соціоекології, соціоекологічного моніторингу); психології (професійної, вікової, соціальної); культурології (традиції, звичаї, надбання, етикет); нутриціології та екотрофології (культура харчування, збалансованість харчування, дієтологія, енергетичні потреби різних вікових і професійних груп населення); рекреалогії та ландшафтної екології здоров'я (рекреаційно-дозвіллєвої та екосистемної специфіки); репродуктивного та сексуального здоров'я, медичні заходи щодо профілактики здоров'я, культури та традицій сім'ї.

Актуальність дисертаційного дослідження підтверджується тим, що реформи, які відбуваються в Україні останні десятиліття, змінили не тільки соціальні відносини, а й характер суспільного середовища, звичні підвалини буття, психологічну атмосферу суспільства, життєві стратегії людей, а також

якісне оцінювання показників соціального благополуччя. На разі це гостро відчувається у час всесвітньої пандемії COVID-19, яка вплинула на зміни в суспільних відносинах, психологічній атмосфері та соціумі людей.

Актуальність і доцільність дослідження означеної проблеми потребує розв'язання, виокремленої авторкою низки суперечностей, а саме, між:

– цивілізаційними потребами забезпечення збереження соціального здоров'я майбутніх СКД діяльності нової генерації та неусвідомленням ними його вагомості та значущості для успішної професійної діяльності;

– необхідністю посилення соціальної здоров'язбережувальної компоненти у змісті вищої освіти студентів галузі знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» та відсутністю педагогічних умов формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці;

– об'єктивною доцільністю формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД в умовах дуальної форми навчання та відсутністю необхідного науково-методичного забезпечення їх професійної підготовки у закладах вищої освіти (далі – ЗВО);

– рівнем розвитку мотивації до здоров'язбереження здобувачів вищої освіти та його важливим соціальним значенням для самореалізації та самоменеджменту з урахуванням потреб майбутньої професійної діяльності.

Дослідження виконано відповідно до теми Зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (Державний реєстраційний № 0117U004914).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 9 від 30 грудня 2015 року) та уточнено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 29 листопада 2016 року).

Беручи до уваги вище викладене, тему дисертаційного дослідження «Формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної

діяльності у професійній підготовці» Літвінової Тетяни В'ячеславівни можна визнати актуальною, а її розроблення – своєчасним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Мета, завдання, об'єкт і предмет дисертаційної роботи Т.В. Літвінової є логічно взаємопов'язаними та чітко сформульованими. Поставлені завдання дослідження досить послідовно та логічно розкрито у трьох розділах. Зазначене вказує на системність у досягненні поставленої мети і послідовну, продуману завершеність опрацювання проблеми теоретичного та науково-практичного обґрунтування стратегічних напрямів формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці.

Зроблені дослідницею висновки в кінці кожного з трьох розділів дисертаційної роботи є логічними взаємопов'язаними складниками дослідження, які висвітлюють отримані результати, відповідно до послідовності поставлених завдань. Загальні висновки підтверджують своєчасність та актуальність концептуальних положень наукової роботи Т.В. Літвінової, використаних традиційних і запропонованих авторських підходів у розв'язанні проблеми формування педагогічної комунікації у навчанні іноземних мов дітей молодшого шкільного віку.

Достовірність результатів дослідження Т.В. Літвінової підтверджується відповідним рівнем теоретичного обґрунтування, впровадженням у практику та апробацією на науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових виданнях. Авторські наукові положення, представлені на захист, вирізняються достатньою обґрунтованістю, відповідним чином представлені змістовно у висновках і рекомендаціях. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, підтверджується використанням відповідної інформаційної бази, яка включає такі нормативні документи, як: Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на період 2015-2025 років (2014); Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року (2016); Концепція розвитку системи громадського здоров'я (2016), в яких наголошується на необхідності збереження та зміцнення здоров'язбережувального потенціалу

населення, збільшення тривалості активного життя, створення умов для культивування здорового способу життя.

Зазначене дало змогу авторці узагальнити та систематизувати теоретико-методичні засади та прикладні аспекти проблеми дослідження, визначити й окреслити новий напрям наукових розвідок.

У дослідженні .В. Літвінової були використані загальнонаукові та спеціальні **методи**, а саме: теоретичні: комплексного, системного та інтеграційного аналізу соціальної, філософської, педагогічної, психологічної, правової літератури, концептуально-порівняльного аналізу досвіду професійної підготовки менеджерів СКД – з метою аналізу розробленості проблеми формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці; системно-структурного аналізу й синтезу – для теоретичного обґрунтування сутності та структурних компонентів соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД; класифікації – з метою визначення критеріїв, показників та характеристики рівнів сформованості соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД; моделювання – для розроблення моделі формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці з навчально-методичним супроводом; узагальнення та синтез – для наукового обґрунтування педагогічних умов формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці; емпіричні: анкетування, опитування, бесіда, спостереження, тестування, педагогічний експеримент, узагальнення практичного досвіду науковців та освітян – з метою експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці; статистичні: математичні методи обробки і статистичного аналізу одержаних даних для перевірки достовірності результатів дослідження.

Новизна отриманих результатів полягає в тому, що: вперше:

– науково обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці (мотивація до соціальної здоров'язбережувальної відповідальності та соціальних наслідків прийняття управлінських рішень,

свідомого вибору здорового способу життя на основі природоохоронних і моральних цінностей; забезпечення взаємозв'язку теорії та практики професійної підготовки майбутніх менеджерів СКД, спрямованої на розвиток дбайливого ставлення до власного здоров'я та представників різних соціальних груп; створення сприятливого середовища здоров'язбереження соціокультурного простору у процесі організації дуальної форми навчання через включення майбутніх менеджерів СКД в соціальне проектування і реалізацію соціальних програм збереження здоров'я);

– *розроблено модель* формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці;

– *уточнено сутність* поняття «формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності» та «соціальне здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності»; структурні компоненти (мотиваційно-аксіологічний, гносеологічний, діяльнісно-вольовий) соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД;

– *удосконалено* критерії (ціннісно-особистісний, когнітивно-усвідомлюваний, професійно-діяльнісний), показники та рівні (достатній, середній, конативний) сформованості соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД; навчально-методичний супровід формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці;

– *подальшого розвитку набули* зміст, форми, методи та засоби формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД у професійній підготовці; положення про організацію аудиторного та позаудиторного освітнього процесу професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й результати дисертаційної роботи викладені у доповідях на наукових, науково-практичних конференціях, зокрема на міжнародних: «Innovative technologies in science and education. European experience» (Helsinki, Finland, 2018), «Edukacja – Technika – Informatyka» (Rzeszów, Poland, 2019); «Global science and education in the modern realities : conference proceedings» (Washington, USA, 2020); всеукраїнської «Роль

глобального туристського ринку в сучасній економіці: Матеріали XVI аспірантських та магістерських читань (Київ, 2017).

Результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності (2017-2019 рр.) та кафедри освіти для дорослих (2017-2020 рр.) Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Повнота викладу в наукових публікаціях, відсутність порушення академічної доброчесності. Основні наукові положення дисертаційного дослідження висвітлено у 12 наукових публікаціях автора, серед яких: 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 – у науковому періодичному зарубіжному виданні, 3 праці апробаційного характеру, 4 праці, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні та впровадженні навчально-методичного супроводу, який включає: оновлений зміст модулів інтегративних курсів («Вступ до спеціальності», «Культурологія», «Соціальна екологія», «Екологія людини», «Професійна педагогіка», «Безпека життєдіяльності», «Вікова фізіологія та валеологія», «Соціокультурний менеджмент», «Рекреалогія», «Управління соціокультурними формами організації професійної підготовки»); програми навчально-ознайомчої, педагогічної, інституційної, волонтерської, патронатної, семантико-функціональної та технологічної практик; програми стажування з урахуванням об'єктивних та суб'єктивних чинників, які впливають на ефективність здорового способу життя особистості, її саморозвитку та самовдосконалення, що забезпечують формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД.

Основні положення дослідження можуть бути використані для широкого спектра спеціальностей з метою вдосконалення рівня сформованості соціального здоров'я у професійній підготовці майбутніх фахівців, а також у післядипломній освіті для підвищення кваліфікації менеджерів СКД.

Впровадження результатів дослідження. Основні положення дослідження впроваджено в освітній процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (акт № 07-10/1205 від 23.10.2020 р.),

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 3861/1 від 15.12.2020 р.), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 01-12/99 від 28.12.2020 р.), Національного транспортного університету (довідка № 2151/01 від 30.12.2020 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 144-А від 16.02.2021 р.).

Оцінювання змісту та основних положень дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Зміст та основні положення дисертаційної роботи свідчать про її завершеність та відповідність встановленим вимогам. Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в роботі, Т.В. Літвінова обґрунтовує на основі логічного викладу матеріалу. Найважливіші результати дослідження викладені у висновках дисертації, які відповідають сформульованим у роботі завданням. Дисертація оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до такого виду робіт. Зміст авторських наукових праць доповнює основні положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

У цілому, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, відзначимо окремі дискусійні положення та висловимо деякі зауваження й побажання до змісту дисертаційної роботи Т.В. Літвінової:

1. Окреслюючи завдання, логічно необхідно розглянути сутність ы структуру соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності, надалі здійснюючи аналіз стану розробленості проблеми формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці.

2. Розділ 2, за нашим баченням, має включати також і організаційну складову та йменуватися «Організаційно-педагогічні умови формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці» та містити відповідний контент.

3. У п.п 2.3 варто розділити та окреслити організаційно-педагогічні умови формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці та умови впровадження авторської моделі.

4. Окреслюючи навчально-методичний супровід формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів СКД, дисертантка не передбачає можливість включення цифрових чи інформаційно-комунікаційних технологій.

5. Авторка безапеляційно заявляє, що «проблемні лекції дозволяють за рахунок створення певних суперечностей між теоретичними варіантами розв'язання конкретної проблеми та її практичною невиправданістю дозволяла більш вдало розкрити перед майбутніми менеджерами СКД нюанси формування власної траєкторії соціального здоров'я». Застосування на практичних заняттях методу мозкового штурму (мозкова атака) не тільки сприяло озброєнню здобувачів освіти теоретичними знаннями з формування соціального здоров'я» –зазначене потребує ретельного авторського пояснення.

6. У висновках до розділу 2 позиція авторки про те, що «соціально-здоров'язберігаючі технології майбутніх менеджерів у процесі професійної підготовки за характером дії, поділяють на: захисно-профілактичні, компенсаторно-нейтралізуючі, стимулюючі, інформаційно-навчальні та особистісно-розвиваючі», що потребує практичного обґрунтування.

Потрібно відмітити, що зазначені зауваження не знижують науковий рівень дисертаційного дослідження Літвінової Тетяни Вячеславівни на тему «**Формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці»** та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Літвінова Тетяна В'ячеславівна на тему «**Формування соціального здоров'я майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності у професійній підготовці»** є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), та вимогам пп. 9, 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:
доктор педагогічних наук, професор,
заступник декана з наукової роботи
та інформатизації освітнього процесу,
професор кафедри теорії та методик
початкової освіти Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка Н.В. Бахмат

Міністерство освіти і науки
Подільський національний університет
Кам'янець-Подільський
Огієнка
Ідентифікаційний код

Підпис засвідчую Бахмат Н.В.
(прізвище)
Начальник відділу кадрів
(підпис) І.І.Оліник